

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657

Беренда Н.І.кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Національного університету харчових технологій**Скоморохова С.Ю.**асистент кафедри обліку і аудиту
Національного університету харчових технологій**Нікітова Л.С.**магістрант
Національного університету харчових технологій**ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ**

У статті висвітлено теоретичні питання формування і розподілу прибутку. Проаналізовано питання формування та розподілу прибутку публічного акціонерного товариства «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“». Досліджено механізм формування прибутку і напрямки його використання. Це дає можливість розробити рекомендації щодо підвищення ефективності роботи підприємства.

Ключові слова: прибуток, формування прибутку, розподіл прибутку, фінансовий результат, нерозподілений прибуток, чистий прибуток.

В статье освещены теоретические вопросы формирования и распределения прибыли. Проанализировано вопросы формирования и распределения прибыли публичного акционерного общества «Киевская кондитерская фабрика „РОШЕН“». Исследовано механизм формирования прибыли и направления его использования. Это дает возможность разработать рекомендации по повышению эффективности работы предприятия.

Ключевые слова: прибыль, формирование прибыли, распределение прибыли, финансовый результат, нераспределенная прибыль, чистая прибыль.

Постановка проблеми. Економічний стан в Україні, порівняно з попередніми роками є досить неоднозначним. Ще багато важливих питань не вирішено. Наразі ведуться спроби реформування деяких секторів економіки, але поки вагомих змін не відбулося. Від економічного розвитку країни залежить безпосередньо діяльність підприємства, а також результат цієї діяльності.

Важливе значення для підприємства займає прибуток, що є головною метою та мотивом підприємницької діяльності, матеріальним джерелом економічного та соціального розвитку, інвестиційної та інноваційної діяльності.

Існує низка чинників, які безпосередньо впливають на формування прибутку. По-перше нестабільна ситуація в Україні та інші фактори впливають негативно на економіку нашої країни, що призводить до високої інфляції, відсутності довіри інвесторів (особливо іноземних), а також низької купівельної спроможності населення та високої собівартості продукції. По-друге велике податкове навантаження, тому підприємства втрачають сенс отримання

прибутку. По-третє, частина прибутку, що залишається на підприємстві після сплати податків, інших обов'язкових платежів, виплати дивідендів, спрямовується на матеріальне заохочення працюючих, надання соціальних пільг, утримання об'єктів соціальної сфери. По-четверте, за рахунок прибутку формуються доходи бюджетів різного рівня, відбувається погашення зобов'язань фірми перед банками, іншими кредиторами та інвесторами. Тому кожна фірма зацікавлена у зростанні прибутку.

Саме політика розподілу прибутку визначає пропорції розподілу прибутку на внутрішні інвестиції, соціальні заходи, відшкодування в бюджет, і є іншою не менш важливою ланкою загальної політики управління прибутком на підприємстві. Значимість прибутку, проблеми пошуку резервів його підвищення для підприємств є актуальними на сьогоднішній день.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати дослідження проблем формування прибутку і його використання викладені в працях видатних вчених світового рівня: А. Сміта, К. Маркса та інших; ці проблеми роз-

глядаються у наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів: Ф. Бутинця, І. Баканова, І. Бланка, Г. Кірейцева, А. Лафера, Р. Мертона, С. Самсонова, В.М. Чумаченка А. Шеремета та інших. Проте, існує ряд теоретичних і практичних проблем, які все ще залишаються невирішеними, як на рівні промисловості в цілому, так і на рівні її окремих галузей. Крім того дана проблема, пов'язана з визначенням результату діяльності вимагає також індивідуальних підходів до вирішення на рівні конкретного підприємства.

Метою статті є дослідження економічної діяльності підприємства, визначення ефективної політики підприємства щодо розподілу і використання прибутку, пошук шляхів оптимізації процесу формування і розподілу прибутку підприємства, та розробка пропозицій щодо збільшення прибутку на підприємстві.

Постановка завдання, що впливають із поставленої мети:

- визначити сутність, функції та основні завдання прибутку підприємств;
- проаналізувати статті розподілу чистого прибутку ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“»;
- сформулювати пропозиції щодо ефективності використання прибутку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнюючим фінансовим показником діяльності підприємства є його прибуток.

Прибуток є головним фінансовим результатом будь-якого підприємства, метою його діяльності. Чим більше прибутку підприємство отримує на вкладений капітал, тим ефективніше воно працює [5].

Прибуток формується з різних джерел, основними з яких є: продаж (реалізація) продукції, виконання робіт, надання послуг; продаж майна (матеріальних та нематеріальних активів, цінних паперів, які належать підприємству); позареалізаційні операції (надання майна в оренду, дохід від володіння борговими зобов'язаннями, надходження від економічних санкцій).

Обчислення прибутку жорстко регламентується нормативними актами, оскільки прибуток є об'єктом оподаткування [2, с. 150-151].

Розподіл отриманого підприємством прибутку здійснюється у два етапи:

1-й етап – розподіл прибутку між підприємством та державою на умовах, визначених чинним законодавством. Із загального прибутку сплачується податок на прибуток. Решта (чистий прибуток) надходить у розпорядження підприємства.

2-й етап – розподіл та використання чистого прибутку. Здійснюється на умовах, визначених рішеннями власників, статутом та іншими документами (колективним договором, індивідуальними трудовими контрактами), нормативними актами [4, с. 80].

Ефективна діяльність кожного підприємства в абсолютній своїй більшості оцінюється отриманими ним фінансовими результатами.

Розглянемо узагальнюючу характеристику показників прибутку ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“» (табл. 1).

Дані аналітичної таблиці свідчать про те, що сума чистого прибутку щодо попереднього періоду зменшилася на 6607 тис. грн. (на 62,3 %), і чистий дохід від реалізованої продук-

Таблиця 1

**Аналіз динаміки фінансових результатів діяльності
ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“»**

№ з/п	Показник	2015	2016	Зміна(+, -)	
		тис. грн	тис. грн	тис. грн	%
1	Чистий дохід від реалізації продукції	250516	232312	-18204	92,7
2	Собівартість реалізованої продукції	215823	204239	-11584	94,6
3	Валовий прибуток (збиток) (1-2)	34693	28073	-6620	80,9
4	Інші операційні доходи	91914	54744	-37170	59,6
5	Інші операційні витрати	115810	72455	-43355	62,6
6	Фінансовий результат від операційної діяльності (3+4-5)	10797	10362	-435	96
7	Інші доходи	1122	8	-1114	71,3
8	Інші фінансові доходи	2000	-	-	-
9	Інші витрати	981	5489	4508	559
10	Фінансовий результат до оподаткування (6+7+8-9)	12938	4881	-8057	37,7
11	Витрати з податку на прибуток	2328	878	-1450	37,7
12	Чистий прибуток (збиток) звітного періоду	10610	4003	-6607	37,7

ції зменшився на 18204 тис. грн. (на 7,3 %). Це є досить негативним фактором для підприємства. Дане зменшення спостерігається за рахунок зменшення собівартість реалізованої продукції на 5,4 %.

У процесі аналізу визначимо, як змінюються протягом певного періоду значення прибутку від реалізації, чистого прибутку, рівня рентабельності, розглянемо фактори, що приводять до їх зміни. Результати аналізу розміщені в таблиці 2.

Аналізуючи розрахунок структури показників податків, собівартості та рентабельності у загальній вартості балансового прибутку, що наведені в таблиці 2, можемо сказати, що ПДВ зменшилося пропорційно чистому доходу від реалізації продукції на 7,3 %. Частка ПДВ у загальній сумі виручки підприємства становить 20 %. Частка собівартості у 2016 році майже не змінилася і становить 88 %, цей показник вказує на те, що на 1 грн. реалізованої продукції припадає 88 коп. витрат, при цьому слід відмітити, що собівартість продукції у 2016 році зменшилась на 11584 тис. грн. (5,4 %).

Рівень рентабельності зменшився з 16,1 % в 2015 році до 13,7 % в 2016 році. Через зменшення балансового прибутку, податкові зобов'язання з приводу податку на прибуток відповідну зменшилися на 62,3 %. Чистий прибуток, що зменшився в 2016 році на 6607 тис. грн. (62,3 %) відносно 2015 року, є вкрай негативним показником для ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“», тому підприємство повинно вжити низку заходів для збільшення чистого прибутку.

Необхідним елементом аналізу є дослідження результатів фінансової діяльності та напрямків використання прибутку.

Після сплати податків прибуток розподіляється так: одна частина використовується на розширене виробництво, інша – на матеріальне заохочення робітників. Створюється також резервний фонд.

Розподіл прибутку на ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“» за звітний період зображено на рис. 1.

Як видно на рис. 1, чистий прибуток підприємства становить 4003 тис. грн. 878 тис. грн. з цієї суми спрямовано в бюджет у виді податку на прибуток, а засоби, що залишилися, у розмірі 4003 тис. грн. являють собою прибуток, що залишився в розпорядженні підприємства.

Проаналізуємо використання прибутку ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“». Аналізу підлягає розподіл прибутку звітного та попереднього років, який відображений в «Звіті про фінансові результати».

Якщо на виробничий розвиток спрямовано менше 30% чистого прибутку, необхідно встановити об'єктивність причин такого розподілу, а також звернути увагу на розподіл прибутку «на інші цілі». Для наочності результатів заповнимо таблицю 3.

Як бачимо із таблиці 3, у 2016 р. ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“» сума прибутку зменшилася на 62,3%, і становить 4881 тис. грн. проти 12938 тис. грн. за 2015 р. Таке зменшення відбулося за рахунок зменшення собівартості реалізованої продукції, а також збільшення інших витрат. Відповідно до прибутку у 2016 р., зменшилася сума його оподаткування – на 1450 тис. грн.

Також можемо спостерігати як підприємство розподіляє свій прибуток після сплати всіх податків. У 2016 р. сума прибутку після

Таблиця 2

**Вплив на прибуток підприємства фінансово-економічних показників діяльності
ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“» за 2015-2016 рр.**

№ з/п	Показник	Значення		Відхилення	
		2015р.	2016р.		
		тис. грн	тис. грн	тис. грн	%
1	Чистий дохід від реалізації продукції	250516	232312	-18204	92,7
2	Податок на додану вартість	41753	38719	-3034	92,7
3	ПДВ у % до виручки (2/1)	17	17	-	100
4	Собівартість реалізованої продукції	215823	204239	-11584	94,6
5	Собівартість в % до виручки (4/1)	86	88	2	102
6	Валовий прибуток від реалізації	34693	28073	-6620	80,9
7	Рівень рентабельності, у% (6/4)	16,1	13,7	-2,4	85,1
8	Прибуток від реалізації в % до виручки (6/1)	13,8	12,1	-1,7	87,7
9	Фінансовий результат до оподаткування	12938	4881	-8057	37,7
10	Витрати з податку на прибуток	2328	878	-1450	37,7
11	Чистий прибуток (збиток) звітного періоду	10610	4003	-6607	37,7

оподаткування була значно більшою, а саме 10610 тис. грн., тому фонди підприємства отримали значно більше коштів, ніж у 2016 р. 47% від прибутку ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“» у 2015 р. спрямував до фонду розвитку підприємства, тобто на розширення бізнесу. У 2016 р. на ці ж цілі було спрямовано 48% прибутку.

До фонду заохочення у 2016 р. підприємство спрямувало 1201 тис. грн., що на 1004 тис. грн. менше ніж у 2015 р., але у відсотках до загального прибутку більше на 9%.

У загальному підсумку можемо сказати, що із усіх вище проведених розрахунків по ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“» спостерігається, що 48% від суми чистого прибутку вкладається в подальший розвиток бізнесу, що є непоганим показником.

Для підвищення ефективності використання прибутку на ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“», необхідно збільшити розмір прибутку, оскільки прибуток в 2016 році зменшився на 8057 тис. грн. (62,3%), порівняно з 2015 роком. Прибуток буде використано

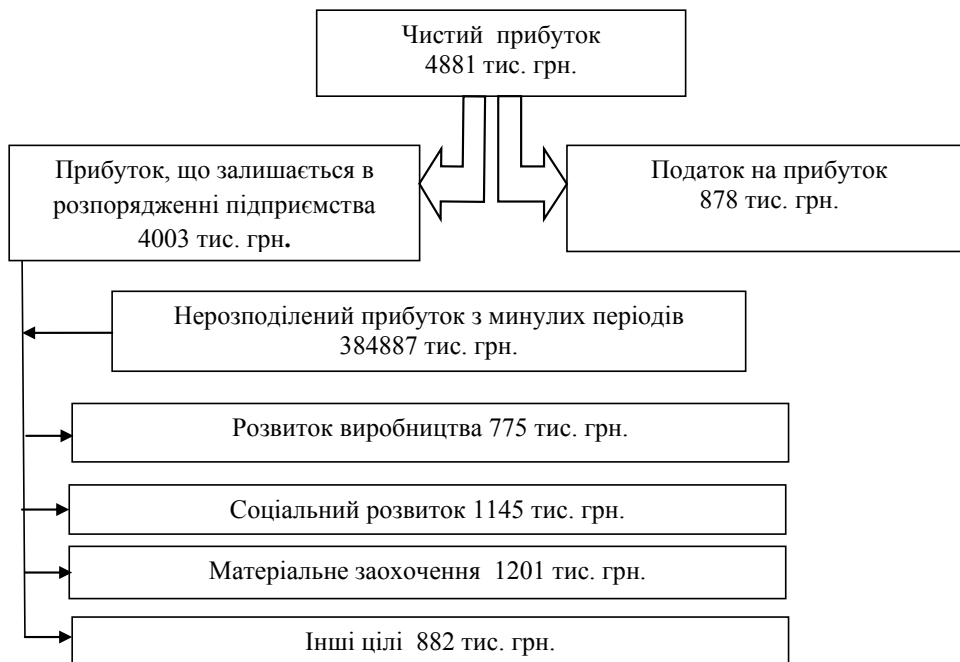

Рис. 1. Схема розподілу прибутку ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“» у 2016-му році

Таблиця 3

Аналіз використання прибутку ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“» у 2015-2016 рр.

№ з/п	Показник	Значення		Відхилення	
		2015р. тис. грн	2016р. тис. грн	тис. грн	%
1	Прибуток до оподаткування	12938	4881	-8057	37,7
2	Податок на прибуток	2328	878	-1450	37,7
3	Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства,	10610	4003	-6607	37,7
4	Розподіл чистого прибутку:				
	- на виробничий розвиток	1578	775	-803	49
	- на соціальний розвиток	3391	1145	-2246	34
	- на матеріальне заохочення	2205	1201	-1004	55
	- на інші цілі	3436	882	-2554	26
5	Частка у чистому прибутку, %:				
	- на виробничий розвиток	15	19	4	127
	- на соціальний розвиток	32	29	-3	91
	- на матеріальне заохочення	21	30	9	143
	- на інші цілі	32	22	-10	69

ефективно ще й тоді, коли підприємство зможе, крім розподілу в різні фонди, розподілити й на виплату дивідендів. За 2016 рік скоригований чистий прибуток на одну просту акцію становив 0,00557 грн.

Для отримання потрібної величини прибутку необхідно: вивчати ринок товарів, розширяти асортимент за рахунок взаємодоповнюючих і взаємозамінюючих товарів, надавати додаткові платні торговельні послуги; прискорювати оборотності обігових активів – чим більше оборотів здійснюють оборотні кошти за місяць, тим скоріше вивільняються грошові кошти і тим самим збільшується товарооборот ПАТ «Київська кондитерська фабрика „РОШЕН“», і, відповідно прибуток.

Головними напрямками політики максимізації прибутку в процесі фінансової діяльності є забезпечення підприємства необхідними обсягами капіталу на найбільш вигідних умовах із зовнішніх джерел і обґрунтування оптимального співвідношення власних і залучених коштів.

Фінансова діяльність підприємства здійснює опосередкований вплив на формування прибутку підприємства. Через те, що від'ємний потік повернення залучених грошових коштів в процесі фінансової діяльності завжди перевищує позитивний, пряме формування прибутку в процесі цієї діяльності відсутнє.

Висновок з проведеного дослідження. Основним показником, що відображає кінцевий результат діяльності підприємства є прибуток. Він відображає мету діяльності підприємства. Саме розподіл і використання отриманого прибутку визначає на скільки ефективною буде в подальшому діяльність підприємства.

Таким чином, у фінансовій та економічній діяльності підприємства важливе місце відводиться розподілу та використанню одержаного прибутку як основного джерела фінансування потреб і задоволення економічних інтересів власників. Плануючи напрями використання прибутку, треба вибрати найкращі варіанти, а витрати повинні бути не найнижчі, а оптимальні. Отже, в даній статті було розглянуто формування та розподілу прибутку, а також підвищення ефективності використання прибутку.

Для підвищення ефективності використання прибутку, необхідно збільшити сам прибуток. Для збільшення прибутку необхідно прийняти такі заходи:

- зниження собівартості продукції;
- підвищення платоспроможності покупців;
- оцінка можливих ризиків та прогнозування майбутніх витрат підприємства;
- реагування на зміни на ринку, адекватна поведінка;
- удосконалення виробництва, випуск унікальних пропозицій тощо.

Список використаних джерел:

1. Економіка підприємства: навчальний посібник / за заг. ред. Л.С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. 208 с.
2. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник (для студ. вищ. навч. закл.). К.: Центр учбової літератури, 2014. 728 с.
3. Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д., Нам Г.Г., Павліковський А.М, Павловська О.В., Потій В.З., Куліш А.П., Терещенко О.О., Шульга Н.П., Булгакова С.А. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2014. 460 с.
4. Рижиков В.С., Панков В.А., Ровеньська В.В., Підгора Є.О. Економіка підприємства: навчальний посібник. Видавничий дім «Слово», 2012. 253 с.
5. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: Підручник. 7-ме вид. допов. і перероб. К.: Алерта, 2016. 928 с.
6. Фінансовий аналіз : підручник / К.В. Багацька, Т.А. Говорушко, О.О. Шеремет ; Нац. ун-т харч. технол. К. : АртЕК, 2014. 320 с.
7. Щурик М.В., Буряк П.Ю., Гарасим М.П., Гарасим П.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: «Хай-Тек Прес», 2014. 376 с.

Berenda N.I., Skomorokhova S.Yu., Nikitova L.S.

FORMATION AND DISTRIBUTION OF PROFIT

The economic situation in Ukraine, as compared to previous years, is rather ambiguous. Still many important questions have not yet been resolved. At present, attempts are being made to reform some sections of the economy, but no significant changes have taken place. The economic development of the country depends directly on the activities of the company, as well as the result of this activity.

An important value for the enterprise is profit, which is the main purpose and motive of entrepreneurial activities; a material source of economic and social development, investment and innovation activity.

The purpose of the work is to study the economic activity of the enterprise, to determine the effective policy of the enterprise for the distribution and use of profits, to find ways to optimize the process of formation and distribution of profits of the enterprise, and to develop proposals to increase profits at the enterprise.

The general financial indicator of the enterprise is its profit.

Profit is the main financial result of any enterprise and the purpose of all activities. The more profit an enterprise receives on invested capital, the more efficiently it operates.

Profit is gained from various sources. The main sources are: sales of products, works, services; sale of property (tangible and intangible assets, securities owned by the enterprise); non-operating transactions.

The distribution of profit received by the enterprise is carried out in two stages:

Stage 1 – Distribution of profits between the enterprise and the state. It is carried out on the conditions stipulated by the current legislation. A profit tax is payable on the total profit. The rest of the net profit goes to the disposal of the enterprise. At the expense of the net income, certain types of taxes and fees as paid such as land tax and rent payments.

Stage 2 – Distribution and use of net profit. It is carried out under conditions determined by the owners' decisions, the charter and other documents (collective agreement, individual labor contracts), and normative acts.

The main indicator reflecting the final result of the enterprise is profit. It reflects the purpose of the enterprise. It is the division and use of the profit that determines how effective the activity of the enterprise will be in the future.

In order to increase the efficiency of profit utilization, it is necessary to increase the profit itself. To increase profits, you need to take the following measures:

- reduce production cost;
- increase solvency of customers;
- take assessment of possible risks and forecast future costs of the enterprise;
- respond to changes in the market, adequate behavior;
- improvement of production, issue of unique offers, etc.

Key words: profit, profit generation, distribution of profit, financial result, retained earnings, net profit.

УДК 330.117:657.1

Стрельников Р.М.

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри обліку, фінансів і економічної безпеки
Донецького національного технічного університету

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ ВИТРАТ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

У даній статті проаналізовані основні особливості організації внутрішньогосподарського контролю інвестиційних проектів на великих виробничих підприємствах. На основі аналізу економічних літературних джерел дана узагальнена класифікація внутрішньогосподарського контролю, згруповані капітальні інвестиції по напрямках робіт (витрат), систематизовані джерела інформації для контролю витрат по будівельних контрактах, які здійснюються по інвестиційних проектах. Також у роботі визначені завдання і алгоритм контролю вірогідності формування, правильності розподілу і відображення в обліку загальногосподарських витрат по капітальних інвестиціях, розроблені етапи контролю витрат по будівельних контрактах. Розглянуті основні джерела інформації та документи, які використовуються при оформленні операцій по обліку капітальних інвестицій і будівельних контрактів.

Ключові слова: витрати, капітальні інвестиції, будівельні контракти, внутрішньогосподарський контроль, облік, методи, договори підряду.

В данной статье проанализированы основные особенности организации внутрихозяйственного контроля инвестиционных проектов на крупных производственных предприятиях. На основе анализа экономических литературных источников дана обобщенная классификация внутрихозяйственного контроля, сгруппированы капитальные инвестиции по направлениям работ